

פתרון בחינת הבגרות בספרות – שלוש יחידות לימוד

קיץ תשע"ה, 2015, שאלונים: 107, 08302
מוגש ע"י צוות המורים של "יואל גבע"

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

התשובות מובאות בנקודות בלבד. על הנבחן לפרט את הדברים.

פרק ראשון – מבחר יצירות מספרות העולם

נבחן שבחר בפרק זה, נדרש לענות על שלוש מהשאלות 1-18:

על שאלה אחת מקבוצה ראשונה (שאלות 1-10),

ועל שתיים מהשאלות של קבוצה שנייה (שאלות 11-18).

הנבחנים נדרשו לענות על אחת מהשאלות 1-10:

קבוצה ראשונה

שאלה מספר 2 – "האף" / גוגול

- "האף" היא נובלה פנטסטית בעלת יסודות קומיים, הפורשת סיפור על אף שהלך לאיבוד ונמצא באורח פלא ועמו שבו החיים למסלולם הרגיל. המסע בעקבות האף האבוד של מאיור קובליוב, מאפשר לנו לראות כי: מרופט ומפוקפק הוא העולם שאפו של המאיור קובליוב יצא לשוטט בו.

MY.GEVA

לפרטים
לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שייכנו אתכם
ביעילות לבגרות במתמטיקה

- סוגייות הגבריות והמעמד החברתי מעוצבות בנובלה באמצעות סדרה של מפגשים, כמו גם באמצעות האירוניה.
- האף משמש כסמל פאלי.
- הפגישות בין קובליוב והנשים מאירות את סוגיית הגבריות. קובליוב מוצג כגבר המונע על ידי שיקולי תועלת: הגיע לעיר סנט פטרבורג כדי להשיג משרה וכדי לקדם את מעמדו החברתי בעזרת נישואי תועלת.
- במהלך החיפוש אחר האף, קובליוב מנפנף בשמות הנשים כדי להשיג לעצמו טובות הנאה.
- הגבריות מוצגת בנובלה כשבירה: קובליוב מאבד את בטחונו כגבר כשנעלם אפו. קובליוב חוזר להתנשא על נשים כששב אפו.
- האף מסמל את כל מה שמעוות בחברה המעמדית: התנשאות.
- הפגישות בין קובליוב ומשרתי הציבור מאירות את סוגיית המעמד. קובליוב מתנשא כלפי אילו הממוקמים בשלב נמוך במעמד החברתי ומתרפס בפני אילו הממוקמים בשלב גבוה.
- הפגישה של קובליוב עם אפו שהתגלם לדמות פקיד בעל דרגה גבוהה מאירה באור אירוני את סוגיית המעמד.
- המספר מציג את קובליוב, הרוצה לקדם את מעמדו החברתי, באופן אירוני, כשהוא חוזר על התואר "מאיור", תואר מזויף שקובליוב אסף לעצמו.

שאלה מספר 4 – "הגלגול" / קפקא

- לאורך הנובלה "הגלגול" עובר גריגור תהליך חיצוני של התאיינות, של דהומניזציה כתוצאה מהפיכתו לשרץ ומיחסם של בני משפחתו אליו.
- במקביל הוא עובר תהליך רוחני, שמעצים את אנושיותו.
- גרטה אחותו עוברת תהליך הפוך, ככל שהוא הולך ומתאיין, היא הולכת ונבנית, מבססת את מעמדה בבית ותופסת את מקומו.
- בסופה של הנובלה, לאחר מותו של גריגור, בסצנת הסיום הופכת גרטה לגריגור, ל"שרץ".
- הגלגול של גריגור לשרץ מחולל את הסטואציה הקפקאית בנובלה.
- על הנבחן לתאר את שלושת הפרקים ובמרכזם היציאות ואת התהליך שעוברים גריגור וגרטה.
- הפרק הראשון בו מתרחש הגלגול, את תגובתו של גריגור ותגובתה של גרטה לאי יציאתו מהחדר.
- היציאה הראשונה - העימות עם ההורים והפרוקוריסטן.
- הפרק השני – השינוי שחל בגריגור, אובדן הכשרים האנושיים.

 לפרטים
לחצו כאן!

תיכוניםטים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם
ביעילות לבגרות במתמטיקה

- גרטה לוקחת על עצמה את הטיפול בשרץ, יוצאת לעבוד – השינוי שחל בה.
- היציאה השנייה – גריגור מול גרטה.
- הפרק השלישי – הכנסת דיירי המשנה.
- שינוי היחס לגריגור – הדלת הפתוחה.
- היציאה השלישית – על רקע נגינת הכינור של גרטה מתוארת האהבה של גריגור לגרטה מצד אחד, ובניגוד אליה הכרזתה את גזר דינו: "צריך להיפטר ממנו".
- היא אינה מוכנה לקרוא בשם אחיה למפלץ הזה.
- מותו של גריגור.
- סצנת הסיום בקרון שטוף השמש.
- אפשר להתייחס לתרומת המספר לתיאור שני התהליכים.
- המשמעות.

הנבחרים נדרשו לענות על שתיים מהשאלות 11-18:

קבוצה שנייה

שאלה מספר 11 – "אודיסאה" / הומרוס

- בגדים ומראה חיצוני עלולים להטעות, אך לא כך הזיכרונות.
- פרק 23 באפוס "האודיסאה" מתאר את האיחוד המיוחל בין פנלופי לאודיסאוס.
- אודיסאוס שב לאיתקה, אתנה שיוותה לו מראה של קבצן, דבר שאיפשר לו לחדור לארמון, להשתלט עליו, לחסל את המחזרים. אבל מראה זה מטעה את פנלופי לחשוב שהאלים טומנים לה פח.
- אאוריקלאה מנסה לשכנע את פנלופי שהקבצן הוא בעלה באמצעות הצלקת פנלופי הנאמנה מתבצרת בעמדתה.
- טלמאכוס מאשים אותה שהיא אישה קשת לב.
- אודיסאוס מגיב כגינטלמן, שולח את בנו לארגן את הנשף כהסוואה.
- לקראת הנשף אתנה משיבה לאודיסאוס את מראהו הצעיר, כמו פעם.
- פנלופי עדיין מתעקשת, אינה בטוחה בזהותו, עתה אודיסאוס מאבד את סבלנותו מאשים אותה שהיא אישה קשת לב.
- פנלופי עורכת לו את מבחן המיטה שמתבסס על הזיכרון ועל הידיעה של שניהם, וכמו שנאמר הזיכרונות אינם מטעים.
- אודיסאוס עומד במבחן, פנלופי נופלת לזרועותיו והשניים מתאחדים.

MY.GEVA

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם
ביעילות לבגרות במתמטיקה

לפרטים
לחצו כאן!

שאלה מספר 12 – "דון קיחוטה" / סרוונטס

- הרומן "דון קיחוטה" נתפס כפרודיה על סיפורי האבירים. גיבור הרומן, אלונסו קיחנו, הוא אציל הבורא לו זהות של דון קיחוטה בעקבות קריאה בספרי אבירים.
- בהשראת האבירים ועם שמו החדש הוא יוצא לעולם כדי: "לתקן עוולות, ליישר הדורים, להסיר עוונות".
- מלחמותיו הבלתי אפשריות והתפכחותו הטרגית מאפשרות לראותו כסמל לאדם המודרני, הנאבק מלחמה אבודה ללא תכלית בעולם מנוכר, תועלתני וחסר ערכים.
- ראייתו הרומנטית את העולם מאפשרת לראותו כסמל לחולמים, המנסים לשרוד במציאות עלובה ונטולת משמעות.
- דברים אלו מבטאים את תפיסת המציאות הרומנטית של דון קיחוטה. תפיסת מציאות זו באה לידי ביטוי בעצם מחויבותו לאהובתו, ובתיאור התנהלותו לאחר המלחמה בטחנות הרוח.
- דון קיחוטה תוקף את טחנות הרוח בחושו שהן ענקים מפלצתיים, הוא נוחל מפלה ונפגע קשה ברוח ספרי האבירים, אינו אוכל, ישן ושותה אלא הוגה באהובתו.
- בפרק עוד מתוארת התפכחותו של דון קיחוטה. נושא כליו, סנשו פנסה, מנסה לעודד ולהזכיר לו את הרפתקאותיו הרומנטיות, אך ללא הצלחה.

שאלה מספר 13 – "פרדה" / אלזה לסקר-שילר

- הניגודים: מציאות מול פנטזיה, ציפייה מול אכזבה, עוצמה מול חולשה, באים לידי ביטוי בשיר ובונים את משמעותו.
- על הנבחן לבחור שניים מהניגודים.
- שלושת הניגודים באים לידי ביטוי בסיטואציית ההמתנה אל מול ההיקסמות.
- המבנה המעגלי מעצב את התהליך של הדוברת בשיר.
- הבית הראשון פותח במילה "אך" - מילת ניגוד שמדגישה את הסיטואציה – אהוב שלא בא.
- המטאפורה "ישבתי באדרת כוכבים" מעניקה לציפייה לאהוב אופי קסום, מעמד של חוויה אגדית - ניגוד בין המציאות לבין הפנטזיה, בין הציפייה לבין האכזבה.
- במרכז השיר ארבעה בתים שמתארים את עולמה הפנימי של הדוברת המושלך על העולם החיצוני, דבר שמעניק לשיר את אופיו האקספרסיוניסטי.
- באמצעות מוטיב הלב מובעת החוויה הדיכוטומית של ההיקסמות, העוצמה, אל מול הלב הקבצן, החולשה.
- בסיום השיר בולט השינוי שחל בדוברת. לא אישה חלשה ופאסיבית שממתינה לאהוב מאכזב, אלא גבירה חזקה ומודעת שנפרדת מהפנטזיה.

שאלה מספר 15 – "סונט 130" / ויליאם שקספיר

- סונט 130 הוא שיר שבח ל"גבירה השחורה", שהיא ארצית, אנושית וחושנית.
- הסונט קורא תיגר על מדדי היופי המקובלים. את הסונט אפשר לקרוא כפרודיה על הסונטים של פטררקה.
- אידיאל היופי, המשתמע מן הסונט הוא אידיאל היופי הלבן. הדובר לועג לאידיאל זה ומציג את "הגבירה השחורה" כניגודו.
- "הגבירה השחורה" היא אישה ארצית, נגישה שאינה עומדת במדדי היופי הלבן: שיערה כפוח, שדה שחום ו"רגלה על אדמות".
- חוסר ההתאמה של "הגבירה השחורה" לאידאל היופי הלבן אינו משחק לרעתה אלא לטובתה: "ועם כל זה יקרה לי עד אין חקר / מכל אישה שנמשלה לשקר".
- הלעג לאידיאל היופי הלבן מעוצב על ידי היתממות, חזרה והגזמה.
- על הנבחן להתייחס למבנה הסונט.

פרק שני – נושאים בין – ז'אנרים

ענה על שתי שאלות, כל אחת בנושא בין-ז'אנרי אחר

להיות יהודי, להיות ישראלי: קולות וזהויות

שאלה מספר 19

יצירות רבות בנושא עוסקות בקבוצות או ביחידים הנמצאים בשוליים של ההוויה והעשייה בישראל. לרוב מובלעת בשוליות זו ביקורת על החברה הישראלית ועל "המיקום השולי". בדרך כלל מיקום זה מאפשר לדמויות לעצב לעצמן קול ושפה משלהן ולכונן את זהותן.

על הנבחן לכתוב מבוא קצר לנושא.

רומן – "ארבעה בתים וגעגוע" / אשכול נבו

- הרומן "ארבעה בתים וגעגוע" מתאר בשולי ההוויה הישראלית את דמות הערבי הפלסטיני, פועל הבנין, צאדק.
- לאורך הרומן משמיע צאדק את קולו ואת עמדתו האמביוולנטית כלפי החברה הישראלית.
- דרך דמותו עולה ביקורת על יחסה של החברה הישראלית לפלסטיני.
- "ארבעה בתים וגעגוע" רומן שמשמיע נרטיבים שונים בישראל של שנות התשעים.
- על רקע רצח רבין והפיגועים מתבססת הזהות הישראלית המורכבת, שבבסיסה מתחים, שסעים, יאוש וגעגוע.

- צאדק הוא "האחר".
- צאדק פועל בנין שעובד בבית משפחת מדמוני ומזהה את בית זכיאן כבית ילדותו.
- בעבר ישב בכלא הישראלי על לא עוול בכפו.
- המונלוג של צאדק בימים של פיגועים.
- אמו של צאדק והמשימה שהיא מטילה עליו.
- צאדק וגי'נה.
- כניסתו של צאדק לבית זכיאן – "המפקד הגמד" והערבי "האשם תמיד".
- צאדק בבית המעצר – היריקות של הסוהרים, צאדק מרגיש עם כל יריקה שמזריקים לו שנאה.
- בסיום הרומן, צאדק בכלא, לומד עברית אצל מוצטפא, אוהב את המילה "געגועים" ומתגעגע לימים אחרים.
- מסיפורו של צאדק עולה ביקורת.

סיפור קצר – "העד" / שולמית הראבן

- במרכז הסיפור עומדת דמותו של שלומק, נער פליט, שהגיע לבית הספר החקלאי עשרה חודשים לאחר פרוץ מלחמת העולם השנייה.
- שלומק איבד את כל משפחתו.
- הוא מגיע כאחר שונה, דבר שדוחק אותו למיקום שולי בראשית הסיפור. לאורך הסיפור מבקש שלומק להיחלץ מהמיקום השולי ומאמץ לעצמו זהות גלויה "צברית", המותנת בהשתקת קולו.
- בלילות הוא סוער וכותב את עדותו בפולנית, שחושפת את זהותו המודחקת, את טראומת השואה שלא ניתן להשתיקה.
- הסיפור "העד" מעמיד במרכזו את המתח בין שואה לתקומה.
- זהו סיפור ויודוי של יותם, מורה ומחנך בבית הספר החקלאי, שמבקש לילד את שלומק מחדש, להשתיק את קולו ולמחוק את זהותו הגלותית.
- על הנבחן לפרט את התהליך שעובר שלומק במהלך הסיפור ואת הביקורת על יותם והאתוס הציוני אותו הוא מייצג.

סיפור קצר – "ארץ התפוזים העצובים" / ע'סאן כנפאני

- הסיפור "ארץ התפוזים העצובים" עוסק בעם הפלסטיני בשנת 1948. על רקע מלחמת העצמאות שהיא אירוע מכונן בזהות הישראלית מתוארת חווית העקירה, "הנכבה", האסון של העם הפלסטיני.
- הסיפור משמיע את הנרטיב הפלסטיני על אדמת המריבה ועולים בו כאב וביקורת על גורלו של עם, שהחברה הישראלית מעמידה אותו בשולי.
- במרכז הסיפור המספר שהיה נער ומתאר ברטרנספקטיבה את ההתרחשויות. סיפורו של היחיד הוא סיפורו של עם.
- על הנבחן לפרט באמצעות דוגמאות את ההתרחשויות המרכזיות בסיפור, את הקול שעולה מהן ואת העמדה הביקורתית.

סיפור קצר – "הדרשה" / חיים הזז

- במרכז הסיפור עומד יודקה, עולה חדש, הזוכה ליחס של בוז והתנשאות מצד ילידי הארץ.
- מעמדו בשולי החברה אינו מונע מבעדו מלנסח את מחויבותו לאתוס הציוני.
- בסיום, דבריו גורמים קורת רוח לשומעים, ומחלצים אותם ממבוכה קיומית.
- על הנבחן לפרט את מעמד הדרשה על כל עקרונותיה.

שיר – "תל אביב 1935" / לאה גולדברג

- השיר מעמיד במרכז את העולה החדש.
- הדוברת בשיר מתארת את "כאב שתי המולדות" ואת חווייתה כעולה חדשה שנמצאת בשולי ההווה הישראלית.
- עמדתה זו מאפשרת לה לעצב קול משלה, ממנו עולה ביקורת מובלעת על האתוס הציוני שבבסיסו שלילת הגלות.
- על הנבחן לפרט את התמונות העולות בשיר ואת עמדת הדוברת.

שיר – "אני רוצה למות על מיטתי" / יהודה עמיחי

- בשיר זה עמדת הדובר היא עמדת מחאה נוקבת בעטיה הוא נמצא בשולי החברה הישראלית.
- בראשית שנות החמישים כותב עמיחי שיר מחאה שיוצא נגד ערך הגבורה והמיתוס "טוב למות בעד ארצנו" ותובע "למות על מיטתו".
- על הנבחן לפרט את התמונות בשיר ואת העמדה שנבנית לכל אורכו.

שיר – "פעם אדבר" / עריידי נעים

- השיר נכתב על ידי משורר דרוזי בראשית שנות השבעים. הבחירה לכתוב בעברית מגדירה את קהל היעד.
- הדובר בשיר מייצג את המיעוט הדרוזי והערבי בישראל, שנדחק למקום שולי, ולא יכול להשמיע את קולו.
- מן השיר עולה עמדת מחאה כלפי החברה הישראלית שאינה מאפשרת למיעוט לעצב קול ושפה משלו.
- על הנבחן לפרט את השיר ואת האמירה הנוקבת שבהעדר האמירה.

סרט קולנוע – "פעם הייתי" / אבי נשר

- הסרט עוסק בניצולי השואה שנדחקו למקום שולי בחברה הישראלית, "לעיר התחתית" ובמפגש עם החברה הישראלית.
- במרכז הסרט דמותו של אריק הצבר.
- סיפור המסגרת 2006 – מלחמת לבנון השנייה, חיפה המופצצת, הירושה של יענקל'ה ברייד.
- הסיפור הפנימי – ההיזכרות של אריק בקיץ 1968.
- במרכז סיפור העבר המפגש של אריק עם ניצולי השואה ובראשם יענקלה ברייד.
- על הנבחן לפרט באמצעות סצנות מרכזיות מפגש זה תוך הדגשת מקומם השולי של ניצולי השואה בחברה הישראלית.
- אמו של אריק משתיקה את אביו, היא צברית, קיבוצניקית, מייצגת את הישראליות והוא ניצול שואה.
- העימות עם מאיר הספרן חושף את מיקומם השולי של ניצולי השואה.
- המונולוג של יוז'י משמיע את הקול שהושתק ועולה ביקורת על החברה הישראלית ועל יחסה לניצולים.
- קולם המושתק של הניצולים מתנסח ומושמע באמצעות הירושה המאוחרת שהשאיר יענקלה ברייד לאריק.
- הירושה היא לא רק דירה ואגרות חוב אלא גם צילה המרחף של השואה וסיפורם של הניצולים.

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם
ביעילות לבגרות במתמטיקה

לפרטים
לחצו כאן!

שאלה מספר 20

ביצירות רבות מתוארות מערכות יחסים המבוססות על שותפות וסובלנות בשילוב עם ניכור וזרות. ברוב היצירות חל שינוי במהלך העלילה במערכות יחסים אילו, מה שמראה את מורכבות ההוויה הישראלית.

על הנבחן להתחיל במבוא לנושא.

רומן – "ארבעה בתים וגעגוע" / אשכול נבו

- ברומן מתוארת מערכת יחסים המשלבות סובלנות ושותפות עם זרות וניכור. הרומן פורש את תמונת החברה הישראלית אחרי רצח רבין 1995. החברה הישראלית שסועה ומפולגת, מאוחדת על ידי געגוע לשקט ולשלוה בטריטוריה.
- ברומן ארבעה בתים, המטונימיים לבית הלאומי, לטריטוריה.
- הדמויות ברומן מייצגות קבוצות בחברה הישראלית מטונימיות להטרוגניות בחברה הישראלית.
- רומן פוליפוני מדגים את ריבוי הקולות בחברה הישראלית.
- עלילת הרומן פורשת מהלך של תיקון והשלמה.
- בבית של נועה ועמיר מערכת יחסים המבוססת על שותפות וסובלנות בשילוב זרות וניכור. מערכת יחסים זו מגיעה להשלמה: נועה חוזרת לביתם בעקבות פיגוע.
- בבית של משה וסימה מערכת יחסים משולבת המגיעה לפיוס.
- בבית של גינה ואברם מערכת יחסים המבוססת על שותפות וסובלנות.
- בבית של יותם מערכת יחסים המאופיינת בזרות וניכור. מות גידי מוטט את הבית הפרטי. מערכת יחסים זו משתנה בעקבות היעלמותו של יותם.
- מערכת היחסים של צאדק עם החברה הישראלית מורכבת: ביום של פיגועים צאדק חש גם בושה וגם גאווה.
- מערכת היחסים של צאדק עם החברה הישראלית מאופיינת בעיקר בזרות וניכור והיא נשארת טעונה ובלתי פתורה.
- הדרך היחידה לשפר את מערכות היחסים, להחליק מתחים היא באמצעות הפעפוע.
- עקרון יסוד ברומן הוא הפעפוע בין הדמויות ובין הוויות.
- על הנבחן לפרט את כל מערכות היחסים.

לפרטים
לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם
ביעילות לבגרות במתמטיקה

מחזה – "המורדים" / עדנה מזי"א

- במחזה "המורדים" מאת עדנה מזי"א מתואר תהליך השתנות הזהות הישראלית בשלושה דורות.
- המחזה בנוי מסיפור מסגרת ושני סיפורים פנימיים שהקשר ביניהם הוא תמטי, עלילתי וטכני.
- סיפור המסגרת מתרחש בשנת 1997 בבית קברות. מיכאלה ובנה יאלי באים לבקר את קברי המשפחה. מערכת היחסים ביניהם מאופיינת בחוסר סובלנות ובחוסר שותפות ורגישות. מערכת יחסים זו אינה משתנה.
- סיפור פנימי ראשון מתרחש ב-1967 בבית הוריה של מיכאלה. מערכת היחסים בין מיכאלה והוריה עומדת בסימן של ניכור וחוסר סובלנות. מערכת היחסים בין מרתה ויואל, הוריה של מיכאלה, עומדת בסימן של זרות וניכור. יחסה של מיכאלה להוריה, ובעיקר לאמה משתנה בעקבות הפגישה עם שאול, המאהב של אמה. מיכאלה מצליחה להבין את דור המייסדים, את המניעים שעצבו את התנהלותם וסולחת לאמה.
- סיפור פנימי שני מתרחש ב-1945 והוא מציג את מרתה ושאול, המייצגים את דור המייסדים. מערכת היחסים בין השניים היא מערכת יחסים של אהבה ומשיכה ארוטית, שיש בה שותפות אידיאולוגית אך אין בה סובלנות. במהלך העלילה חל שינוי במערכת יחסים זו. בדיעבד שאול מבין שהפסיד את אהבת חייו בגלל מחויבותו למרד.
- כל מערכות היחסים נשלטות ומאופיינות על ידי מוטיב המרד ומוטיב הסיגריות.
- הדמויות המאופיינות אפיון פשטני מייצגות דורות בחברה הישראלית. מערכות היחסים הסבוכות מאפיינות את מורכבות ההווה הישראלית.

סיפור קצר – "הדרשה" / חיים הזז

- בסיפור "הדרשה" מתואר אירוע מבצר זהות. יודקה, גיבור הסיפור, מביע את הזדהותו עם האתוס הציוני שבסיסו שלילת הגלות.
- מערכת היחסים בן יודקה ובין חברי ההגנה היא מערכת יחסים המבוססת על זרות וניכור. מערכת יחסים זו באה לידי ביטוי בהתנשאות, בלעג ובחוסר הקשבה לטיעונים שמעלה יודקה.
- מערכת יחסים זו משתנה בעקבות טיעונו. חברי ההגנה מרגישים תחושה של קורת רוח ומוכנים להקשיב להמשך הגיגיו.
- מערכת היחסים הדינמית מציגה את מורכבות ההווה הישראלית ואת הפסיפס המאפיין את החברה הישראלית.

סיפור קצר – "בתחילת קיץ 1970" / א.ב. יהושע

- במרכז הסיפור מורה מזדקן ובודד המנסה לפרוץ את מעגלי בדידותו.
- הבדידות פירושה שיממון, שגרה משעממת והעדר קשר משמעותי עם העולם.
- הבדידות הריאלית מסמלת את תחילת השבר האידיאולוגי. האב הזקן חש שערך המלחמה כדרך חיים הכוזב. האב הזקן נשאר בודד, ללא ערך מדריך, ללא אור מכוון, תלוש במציאות חסרת משמעות.
- הגורל הפרטי והגורל הלאומי מתמזגים לכול אורכו של הסיפור ובדידותו של האב הזקן היא בדידותה של חברה שלמה החווה תחושת של אכזבה, התפכחות מתפיסה ערכית שלטת.
- מערכת היחסים בין האב הזקן ובין החברה הישראלית ובין האב ובנו עומדת בסימן זרות וניכור. מערכת יחסים זו מעוצבת באמצעות שלושת מעגלי הבדידות.
- לרגע חווה האב תחושה של שותפות וסובלנות עם ההודעה על מות הבן.
- תחושה של זרות וניכור המשולבת בתחושה של סובלנות ושותפות מעוצבת בעזרת מוטיב האור והחושך.
- תחושת הזרות והניכור היא תולדה של עריריות, זקנה והתפכחות מערך המלחמה. ההתפכחות מתוארת בשני הנאומים ההזויים וברגע ההתרפקות על מות הבן.
- על הנבחן לפרט את מעגלי הבדידות ואת תהליך ההתפכחות.

סיפור קצר – "העד" / שולמית הראבן

- מערכת יחסים שעומדת במרכז הסיפור היא בין שלומק, הפליט, שאיבד את כל משפחתו לבין יותם המורה בבית הספר החקלאי.
- מערכת יחסים זו מבוססת בעיקר על זרות וניכור שהולכים ומקצינים לאורך העלילה.
- על הנבחן לבסס את תשובתו על דמויותיהם של יותם ושלומק.

סרט קולנוע – "פעם הייתי" / אבי נשר

- הסרט מעמיד במרכזו את מערכת היחסים בין אריק ליענקליה ברייד שראשיתה בזרות וניכור, אבל היא מתפתחת לשותפות, סובלנות, אהבה והערכה הדדית.
- במרכז הסרט דמותו של אריק הצבר.
- סיפור המסגרת 2006 – מלחמת לבנון השנייה, חיפה המופצצת, הירושה של יענקליה ברייד.
- הסיפור הפנימי – ההיזכרות של אריק בקיץ 1968.
- במרכז סיפור העבר המפגש של אריק עם ניצולי השואה ובראשם יענקלה ברייד.
- על הנבחן לפרט באמצעות סצנות מרכזיות מפגש זה תוך מערכת היחסים המתפתחת בין הדמויות.

 MY.GEVA

 לפרטים
 לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם
 ביעילות לבגרות במתמטיקה

- אמו של אריק משתיקה את אביו, היא צברית, קיבוצניקית, מייצגת את הישראליות והוא ניצול שואה.
- העימות עם מאיר הספרן חושף את השותפות בין אריק ליענק'לה.
- המונולוג של יוזי משמיע את הקול שהושקע ועולה ביקורת על החברה הישראלית ועל יחסה לניצולים.
- הקשר העמוק והייחודי בין אריק הנער הישראלי לבין יענק'לה ברייד, ניצול השואה מתבטא גם באמצעות הירושה המאוחרת שהשאיר יענק'לה ברייד לאריק.
- הירושה היא לא רק דירה ואגרות חוב אלא גם צילה המרחף של השואה וסיפורם של הניצולים.

נשיות וגבריות: ייצוגי מגדר בספרות

שאלה מספר 29

אקטיביות מול פאסיביות, חירות מול שיעבוד, השמעת קול מול שתיקה ומרחב ציבורי מול מרחב פרטי הם קטבים שבאמצעותם אפשר לבחון את היחסים בין המינים. העולם הפטריארכאלי ראה בניגודים אלה חלוקה מגדרית. בעוד האקטיביות, החרות, השמעת הקול והיציאה למרחב הציבורי הם סטריאוטיפים גבריים, פאסיביות, שיעבוד, שתיקה וקיום במרחב הפרטי הם סטריאוטיפים הנשים. יש יצירות שמקבעות חלוקה סטריאוטיפית זו ויש יצירות שמערערות עליה. על הנבחן להוסיף מבוא לנושא.

נובלה - בדמי ימיה / עגנון

- בנובלה "בדמי ימיה" תרצה גיבורה אקטיבית ומשמיע את קולה בניגוד לסטריאוטיפ המקובל, ובניגוד לאמה הפאסיבית והמושקת.
- הגברים ביצירה גם הם דמויות פאסיביות בניגוד לסטריאוטיפ המקובל.
- זוהי נובלה על ההחמצה בחיי האהבה, "הבכי על כפות המנעול".
- על הנבחן לבסס את התשובה על דמותה של תרצה תוך התייחסות לאביה ולעקביה מזל ולאנאלוגיה בינה לבין אמה.
- למרות שעגנון מערער סטריאוטיפים הנובלה מקבעת ייצוגי מגדר מקובלים.
- בסופה של הנובלה תרצה נחשפת בחולשתה, שואלת נפשה למות, כמו אמה מאופיינת בחולי, מייחלת לבת שתתפוס את מקומה.
- הדמות החזקה והמורדת ממקמת עצמה במקום נחות בהירארכיה, בעוד בעלה כותב על דברים חשובים, היא כותבת זכרונות, כתיבה תרפויטית.

- אופציה נוספת: אפשר לראות את תרצה כגיבורה אקטיבית ויוזמת. הכישלון שהיא חווה בנישואיה אינו מערער את דמותה כמורדת בעלת קול.

סיפור קצר

כריתות / דבורה בארון

- בסיפור "כריתות" מאת דבורה בארון באים לידי ביטוי קטבים כגון אקטיביות מול פאסיביות וחירות מול שיעבוד.
- באמצעות סיפורי הגרושין בעולם היהודי הפטריארכאלי מתארת דבורה בארון את הנשים משועבדות ופאסיביות אל מול הגברים ואל מול המוסכמות הכובלות.
- קטבים אלה באים לידי ביטוי בסיפורן של "גרושות הלב" ומתעצמים בסיפורן של הנשים העקרות.
- על הנבחן לבסס דברים אלה על דוגמאות מהסיפור.
- באמצעות קטבים אלה בסיפור מבססת בארון ביקורת נוקבת על העולם הפטריארכאלי ועל מעמדה של האשה בעולם זה.

מרתה תמתי עד נצח / רות אלמוג

- בסיפור "מרתה תמתי עד נצח" גיבורת הסיפור מרתה היא אשה מושתקת שמתקיימת במרחב הפרטי בעוד בעלה ויקטור הרופא הוא הקול ההגמוני, והוא יוצא למרחב החיצוני לעבודתו ולמאהבת שלו.
- על הנבחן לבסס את התשובה על דמויותיהם של מרתה וויקטור.

הם לא בעלך / ריימונד קרבר

- בסיפור "הם לא בעלך" מתערערים הסטריאוטיפים. בעוד דורין יוצאת למרחב הציבורי, עובדת ומפרנסת, ארל מובטל, "בין עבודה לעבודה", נמצא רוב הזמן במרחב הביתי.
- למרות זאת היא משועבדת למבט הפורנגרפי הבוטה בגופה, למוסכמות היופי המקובלות ונכנעת לדיאטה.
- על הנבחן לפרט בדוגמאות את יחסי הכוחות בין דורין לארל לאורך הסיפור.
- חשוב לציין את המבט האירוני של המספר.
- בסופו של הסיפור דורין מגישה לארל את החשבון ובכך משמיעה את קולה.

בדרך לסיידר סיטי

- "בדרך לסיידר סיטי" מאת סביון ליברכט באים לידי ביטוי אקטיביות מול פסיביות והשמעת קול מול שיעבוד.
- בתחילת הסיפור הגברים מתנהלים באקטיביות וחסידה מפגינה התנהלות פסיבית כשהיא נגררת אחריהם ומתיישבת על ספסל בשדרה.
- בהמשך חסידה מפגינה חסידה אקטיביות : היא קונה מתנה, היא גוררת את מזוודותיה, מחליטה להמשיך את הנסיעה בלעדי בנה ובעלה . לעומתה, שני הגברים נשארים נטועים במקומם ללא תגובה.
- לאורך כל היצירה הגברים דוברים בשחצנות ומתוך תחושת עליונות. הם מלגלים על חסידה ומציקים למר חדאד. לעומתם, חסידה שותקת או מדברת בקול מרוסק וצווחני. בסיום מנסחת חסידה את תובנותיה. זכות זו שמורה לגיבור היצירה, בעוד בעלה ובנה שותקים.
- התהפכות זו קוראת תגר על סטריאוטיפים מוטים המשייכים לנשים פסיביות וצייתנות ולגברים אקטיביות ועצמאות . התהפכות זו מאשררת את דברי סימון דה בובאר.

מחזה – בית בובות / אבסון

- במחזה "בית בובות" עולים הקטבים אקטיביות מול פאסיביות וחירות מול שיעבוד ביחסי נורה והלמר.
- בראשית המחזה נורה פאסיבית לכאורה, משועבדת להלמר בעל המאה, ואילו הוא הגבר המערבי הלבן המשכיל, הקול ההגמוני בעולם הפטריארכלי.
- מאזן כוחות זה מתהפך במהלך המחזה.
- על הנבחן לתאר את מערכת היחסים והתפתחותה על פי סצנות מרכזיות במחזה.
- זהו מחזה פמיניסטי ובו ביקורת נוקבת על המוסכמות הפטריארכאליות.

מדרשים

אחיות

- המדרש "אחיות" מתאר את הקטבים אקטיביות מול פאסיביות וחירות מול שיעבוד.
- בעולם בו הנשים משועבדות לגברים שולח הבעל את אשתו למבחן המים המרים.
- האשה נוקטת עמדה ומורדת במוסכמות כשהיא פונה לאחותה, וזו משתפת עמה פעולה.
- השתיים מערערות על חוקי הפטריארכיה.
- בקריאה עם המגמות של הטקסט מרידתן מוארת באור שלילי והמדרש מקבע את הדיכוטומיות המקובלות.
- בקריאה חתרנית מוארת המרידה באור חיובי וחושפת את אחוות האחיות, את הכוח של נשים בהתאגדותן ואת הפחד הקמאי של הגבר מפני האשה.

אשתו של עקיבא

- במדרש אשתו של עקיבא באים לידי ביטוי הניגודים אקטיביות מול פאסיביות ומרחב ציבורי מול מרחב פרטי.
- בראשית המדרש האשה היא אקטיבית ומתערער הסטריאוטיפ המקובל. היא מציעה לעקיבא נישואין ומורדת באביה, היא שולחת אותו ללמוד.
- אביה מנשל אותה מנכסיו ובעוד עקיבא יוצא למרחב הציבורי ללמוד תורה ומכונן את עצמו, היא נותרת מאחור במרחב הביתי ובעוני.
- בסופו של דבר היא זוכה לכבוד מבעלה "שלי ושלכם שלה הוא" ואביה מתיר את נדרו.
- בקריאה עם המגמות של הטקסט מערער המדרש את הסטריאוטיפ ומעצב אשה חזקה ומורדת.
- קריאה חתרנית תחשוף את העובדה שכל זאת נעשה בשמה של תמת על ביהדות, לימודי תורה.
- קריאה חתרנית תצביע על כך שגם כשהאשה חזקה ומורדת היא נותרת במעמד נחות, משלמת מחיר כבד ורואה בכך יעוד.

שאלה מספר 30

על הנבחן להתחיל במבוא לנושא

ביצירות ספרות רבות מתוארת מערכת יחסי כוח של חזק חלש במשפחה כשהגבר ו/או האב הוא החזק, הוא המפרנס העיקרי והאישה תלויה בו לפרנסתה, הוא המרכז הנורמטיבי שעל פיו ייפול דבר. מערכת יחסים כזו משמרת את הנחיתות הנשית מעצבת את הזהות המגדרית הנשית בהלימה לסטריאוטיפים מוטים.

"מרתה תמתי עד נצח" מאת רות אלמוג

- בסיפור מתואר אביה של מרתה המחנך אותה לתפיסת נשיות צרה שבסיסה פסיביות וצייתנות מתוקף השם שנתן לה ומערכת היחסים ביניהם. בעלה ובנה משמרים את נחיתותה מתוקף חוסר רגישותם.

"כריתות" מאת דבורה בארון

- בסיפור מתוארת מערכת יחסים של חזק חלש, כשהגבר הוא החזק והאישה מגדירה עצמה בזיקה אליו.
- חוקי הגירושין בחברה היהודית משרתים את האינטרסים הגבריים. הגבר רשאי לגרש אישה שמאס בה או אישה שלא הביאה לו פרי בטן.
- הגירושין בחברה פטריארכאלית כמותם כגזר דין מוות.
- עם גירושה מאבדת האישה העקרה והאישה השנואה את הטעם לחייה. האחת מתה מוות רגשי והשנייה מוות פיסי.

"בדרך לסיידר סיטי" מאת סביון ליברכט

- בסיפור מתוארת מערכת יחסים של חזק חלש כשהגבר הוא החזק, השועט קדימה, המתקלס באשתו, חסידה.
- מערכת יחסים זו עוברת שינוי במהלך העלילה. בהשראת מר חדאד, רוכשת חסידה תובנות המאפשרות לה למצוא קול, למרוד בתכתיבים של בעלה ולפעול על פי שיקול דעתה והבנתה.
- חסידה נחלצת ממערכת יחסים משעבדת וקונה שליטה על חייה. באמצעות המרד בתכתיבי בעלה מגדירה עצמה חסידה כבעלת קול חזק וחדש.

MY.GEVA

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שייכנו אתכם
ביעילות לבגרות במתמטיקה

לפרטים
לחצו כאן!

הם לא בעלך / ריימונד קרבן

- בסיפור "הם לא בעלך" מתוארת מערכת היחסים בין דורין לארל.
- היא עובדת ומפרנסת, הוא בין עבודה לעבודה.
- למרות זאת היא משועבדת למבט הפורנגרפי הבוטה בגופה, למוסכמות היופי המקובלות ונכנעת לדיאטה.
- על הנבחן לפרט בדוגמאות את יחסי הכוחות בין דורין לארל לאורך הסיפור.
- חשוב לציין את המבט האירוני של המספר.
- בסופו של הסיפור דורין מגישה לארל את החשבון ובכך משמיעה את קולה. מפסיקה לשתף פעולה עם השליטה של הגברים בגופה.

"בית הבובות" להנריק איבסן

- במחזה מתוארת מערכת יחסים של חזק חלש כשהלמר, הבעל הוא החזק ונורה היא האישה החלשה, לכאורה.
- מערכת יחסים זו עיצבה את נורה כאובייקט נשלט. בשביל אביה היא הייתה: "ילדתי בובתי" ובשביל אביה: "אשתי בובתי".
- בשל איום הסחיטה, בשל אטימותו של הלמר מוצאת נורה את קולה ורוקדת כשהיא קובעת את הקצב בעצמה.
- נורה נחלצת ממערכת היחסים של חזק חלש, כפי שמתואר בדיאלוג הסיום. היא מזמינה את הלמר לשיחה, מנסחת תובנות ויוצאת אל העולם בטריקת דלת ומשאירה את הלמר חלוש ומחכה לנס.
- נורה נוטשת את בית בעלה שהיה לה כבית בובות. במהלך ההיחלצות ממערכת יחסים של חזק חלש נורה מגדירה עצמה כאישה בעלת קול.

מדרשים / חז"ל

"אחיות"

- במדרש "אחיות" מתוארת מערכת יחסים של חזק חלש. מערכת יחסים זו מעצבת את האישה כנחותה, אך האישה שהוזמנה למבחן "המים המרים" מרדה בתכתיבי הפטריארך ועצבה את זהותה כאישה בעלת קול.
- בקריאה ראשונה הרמת הקול נשפטת לרעה ואילו בקריאה חתרנית הרמת הקול נתפסת כהרואית וראויה להערצה.

"אשתו של עקיבא"

- במדרש מתוארת מערכת יחסים מורכבת. בין הבת לאביה מערכת יחסים בה הבת מורדת באומץ. הבת מורדת בהנחיות אביה ונשאת לבחיר לבה.
- המרד מעצב את הדמות הנשית כבעלת קול וחזקה.
- בין האישה ובעלה מערכת יחסים ראויה להערצה. היא שולחת אותו ללמוד תורה והוא מרעיף עליה כבוד ואהבה.
- בעזרת מערכת יחסים זו מוגדרת האישה כבעלת רצון חופשי.
- בקריאה חתרנית נחשפת כניעותה של האישה למוסכמות מתוקף העובדה שהיא מסתפקת בלהיות כינור שני.

סרט קולנוע

תלמה ולואיז / רידלי סקוט

- הסרט "תלמה ולואיז" מתאר מערכות יחסים בין תלמה ולואיז לבני זוגן.
- תלמה נשואה לדרייל שנוהג בה באלימות כבושה ובקוצר רוח.
- גיימי בן זוגה של לואיז הוא בלתי מושג.
- שתי הנשים יוצאות לבילוי משותף ומה שנראה כקומדיה פרועה הופך לסרט על נרדפי חוק ולסרט חברות, ומערער את הז'אנרים המקובלים.
- לאורך הסרט מכוננות השתיים את זהותן הנשית נוכח מערכות היחסים שלהן עם בני זוגן ועם גברים אחרים שנקרים בדרכן.
- על הנבחן לפרט סצנות מרכזיות בסרט שמבססות את הדברים.
- זהו סרט פמיניסטי שקורא תיגר על מערכות היחסים המקובלות בין גברים ונשים ומעמיד במרכזו זהות נשית חדשה, חזקה וייחודית.

 לפרטים
לחצו כאן!

תיכוניםטים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם
ביעילות לבגרות במתמטיקה

